

Ser 635(14)

Agriculture and diet of 8/33 J.P.M. Malatši
Makhusane's people

O-1b

Maina a dimela tsotle di lemilurexo.

1. 1 Leotsa
  - 2 Lefela
  - 3 Mphoxo
  - 4 Lerorô
  - 5 Lešalang
  - 6 Motötê xoba nyöba
  - 7 Lesalabu xoba moxapu
  - 8 Moraka
  - 9 Mototse
  - 10 Mofudi
  - 11 Murötsa
  - 12 Morötse
  - 13 Motsekwane
  - 14 Monawa
  - 15 Mokxakxa
  - 16 Moxö
  - 17 Mokxopo
  - 18 Letsoko
  - 19 Lebake
  - 20 Lehloko
  - 21 Mokhure
-
2. Leotsa ke semela seo se lewaxo bupi elexo seo se dirwaxo ka dihörö tsa leatsa. Xomme xa se lewe lehlaka xoba matlakala. Xomme ke sejo se ratexaxo kudu xe xo dirilwe boxobe bya semela se. Xo tsiwa dithörö tsa semela xe di omile xomme tsa thselwa ka hudung ke xona tsa k thselwa metse tsa hlobolwa xomme la tswa mörökö, xomme ka moraxo a anexwa ka letsatshi xore di silexe xo tswa bupi, xe di omile.

Xomme xo xong motho o t̄siwa dithôrô t̄sa s̄ilwa ka ntle le xo ya hudung xore ix xo dirwe boxobe byo bitswaxo m̄ôxabô. Leotsa xe le xadikilwe xomme la s̄ilwa la thselwa dikôkô xoba dithsedumme la setlwa le dira sejo sebitswaxo sekuku. Xomme sona se fetsa ngwaxa se sa sinyale se beilwe ka dipitseng Leotsa le dira xape sejo se bitswaxo sekxwa. Xo t̄siwa bopi bya hlakanthswa le metse xomme xa dirwa lekota la apewa xoba la b̄swa xore ebe mphaxo wa motho xe a tsere leeto.

3. Lefela ke semela se lewaxo xa bedi Lefela le a beswa la lewa le seso la oma dithôrô t̄sa lona. Kape lefela lea peiwa la lewa ele dithôrô. Dithôrô t̄sa lefela xe di apeilwe di a thswakelwa ka dikôkô ya ba sejo sa mphaxo xe motho ale leetong. Xomme sejo se se xolo ke boxôbe bya Lefela. Xomme bôxôbê bo dirwa ka xo hlôbôla dithôrô ka moraxo xe morôkô o tswele xa setlwa xore xo tswe bopi. Dithôrô t̄sa lefela di a zxa xadikwa ka moeta xomme t̄sa bitswa dithuu. Xomme t̄sa thselwa dikôkô. Xomme sejo se xa se lewe lehlaka xoba makala. Mokxatsô ke bôxôbe bya xo dirwa ka dithôrô t̄sa lefela. Xomme motho o t̄sia dithoro a thuba ka thsilo le lwala. Ke bôxôbê bya xo tia ka teng.

Mphôxô ke semela sa xo jewa dithôrô elexo bopi. Bôxôbê bya mphôxô xa bo bose. Mphôxô o lokile kudu xo dira kômêlô. ya mphôxô sa bana. Se bose kudu.

4. Lerôrô Ke semela se somiswaxo byalo ka leotsa. Mo xo semela se xo lewa dithôrô. Ka ele medu le mahlaka le makala a sona xa jewe. Dithôrô di a hlobolwa xomme t̄sa nthswa môrôkô. Ka moraxo t̄sa anexwa, xomme t̄sa s̄ilwa yaba bopi. Xomme lerôrô xa le diri sekuku lexe ele sekxwa. Bôxôbê bya lerôrô xa le bose xo feta le otsa.

Lešalang xa le dire boxobe. Xomme sejo sa lešalang ke moxabo fela. Xomme lona le swana le lerôrô. Lehlaka le medu le makala xa lewe.

Motôte ke semela sa xo jawa lehlaka le dithôrô. Lehlaka le lewa le sale tala. Motho xe a ja lehlaka la nyôba o tloá letlalo la ka ntle mme a thsotla sa ka xare. Dithôrô tsa nyoba xe di diri bôxôbê byo bose. Xomme di sômiâwa fela xo dire dikomelo tsa mapoto.

Lesalabo xoba lexapu, xo lewa matlakala xo dira mörôxô. Xape xo lewa le seenywa seo se bitswaxo lexapu. Lexapo le lewa le sa apeiwa xoba le speilwe. Xe motho arata a ka besa lexapo le ~~xxix~~ sale le lengwe.

Moraka o lewa maraka ele di enywa tsa xona xe e sale tse nyane. Xape le mahlare a moraka a dira moroxo. Xe maraka a omile xo dirwa dibyana tsa xo jela.

Motôtse o lewa letotse ele kenyo ya semela se. Xomme yona e jawa e a peilwe. Le makala a yona a dira morôxô.

Mofudi le wona xo lewa mafudi le mahlare a wona. Mahlare a dira morôxô. Mafudi xe a sa botswa ka xo a pewa xa le we. Mafudi xe a lapeilwe ka bopi bya leotsa a bitswa thôphi. Banna ba bangwe xa baje thôphi. Thôphi e bose kudu kudu xe e lewa ka lebese la dikxomo.

Thôphi xa e sebywe ka morôrô. Xape xa e lokwe ka letswai.

Xomme thôphi ke sejo se bose kudu kudu.

6. Morôtsê o lewa ~~xxix~~ marôtsê a ona byalo ka mafudi. Xomme mo xo merôtsê xo lewa seo enywa le mahlare a ona. Xomme ona a apewa mme a thselwa bopi bya leotsa. Xape le lona le kwana le lebese kudu.

Motsekwanne o byalo ka morôtsê ka mmala. Eupya motsekwanne xa o rate ke batho kudu kudu xe e se matlakala a ona a diraxo morôxô. Dithôtse tsa motsekwanne di sômiâwa xo thsela mörôxong xore morôxô o be bose.

Monawa o lewa dienywa le matlakala. Dinawa ke dienywa tseo di ~~juju~~
jewaxo xe motho a di apeile. Morôxô wa monawa o feta merôxô
ka-moka ka bose xe o thséthswi dikôkô.

Monawa xoba dinawa ke sejo se bose se ratexaxo kudu kudu.
Xomme se tsongwa kudu ke basadi.

Mokxakxa ke semela se jewaxo dienywa le matlakala. Matlakala
a dira morôxô. Dithôtse ke tsa xo thsela meroxong xa ye
7. mengve xoba nameng ya phôfôlô. Kxakxa e lewa e sale ye

nyenyana ele tala. Le xa e apoilwe e lokile.

Moxô o lewa dienywa le matlakala a ona. Xe moxô ona le dixo
olewa di sale tse nyenyane kudu di apeilwe. Xe di xodile di
dirwa dilo tsa xo kxa metse. Xape tse dingwe ke dibyang tsa
xo nwela byalwa. Morôxô wa moxô xa o bose kudu kudu.

Mokxopo o lewa dikxopo e sale tse nyenyane. Xape le matlakala
a ona a dira morôxô byalo ka moxô. Xe dikxopo di xodile ke
dilo tsa xorwala metse tse bitswaxo kxapa. Tse dingwe di dirwa
mexopô ya xo jela dijo le xo sebelia merôxô ~~yu~~ ~~yu~~ ka xare. Mokxopo
wo moxolo motho ale tee a ka s ke a orwala. Dithotse tsa wona
di a lewa xe di thsétswi merôxong. Mabyalwa a thselwa ka xare
xa dilo tse bitswaxo dikxapa. serêtô ke sekxopo sa kxosi se sa
molomo. Sekxopo xa se dirwe molomo wo ~~maxxix~~ molomo.

8. Letsoko xo somiswa matlakala a lona fela. Xomme lona le somiswa
ka dinkô. Batho ba bangwe ba koma ka molomo.

Lebake le byalo ka letsoko le somiswa ka xanong elexo mosi wa
a lona fela. Lebake lena le maatla xo feta letsôkô mo mothong.
Lehloko xo somiswa peu ya lona xo thsela merôxong ya di-mala
tse dingwe. Xomme lona le byalo ka sehlare sa lesôka. Lehloko
xo dirwa sekuku ka lona byalo ka dikôkô. Peu ya lehlôkô ke ye
nyenyana kudu. Mokhure xo nyskexa dithoro tsa wona fela xo dira
makhura. Makhura so ke a xo tlola ke basadi. Xomme xo xa dikwa
~~mix~~ dikwa dikhure tsa tswa makhura byalo ka nama ya makhura.

mekhura a thselwa dikxopong tse
bitswaxo se-dibelô. Ke xona mekhura a tla fetsa mengwaxa
9. le mengwaxa. Dijo tse lewaxo ngwaxa chle ke :-

- 1) Bôxôbê xoba bôôswa
- 2) Dinawa
- 3) Morôkô

Tse lewaxo ka dinako :- 1) Thophi 2) Sekuku

Xo lewa boxobe le thophi ledinawa ka bontsi. * Sekuku le dikôkôrô le morôxô di lewa ka bonyane. Tsa menate ke dinawa le thophi le sekuku. Komme tsa setlwaelo ke boxôbê,, le morôxô. Banna ba bantsi xa ba jo thophi xoba dinawa. Basadi xa ba je sekuku.

Morôxô

Dienywa tsa lesoka tse lewaxo ka ngwaxa o mong le womong ke tse:-

- 1 Maxwaxwa 2 Marapa 3 Mmilô 4 Motlomma 5 Maatakobala
- 6 Marula 7 Mathsidi 8 Dingapo 9 Ditutu 10 Maxo
- 11 Mafa 12 Dipaba 13 Dikxalo 14 Dihlakola 15 Dirakanywaxa
- 16 Môrôbêrôbê 17 Difarathsweni 18 Difeixe 19 Dithôkôlô
- 20 Diphaphê

Komme di-enywa tse kamoka di tswa xa te ka ngwaxa. dimeleng

10. tse latelang:†

Dimela

Dienywa

Moxwaxwa bana ke

Maxwaxwa

Morapa bana ke

Marapa

Mmilô bana ke

Mabilô

Motlomma bana ke

ditlomma

Maantakobala bana ke

Maantakobala

Marula bana ke

Marula

Mothsidi bana ke

dithsidi

Mongapô bana ke

dingapô

Moxô bana ke.	maxô
Mofa bana ke	mafa
Mmaba bana ke	dipabe
Mokxalô bana ke	dikxalo

Tše kamoka ke dimela tsa mère ye mexolo kudu kudu.

Motutu bana ke	ditutu
Mohlakola bana ke	dihlakola
Morskangwaxa bana ke	dirakangwaxa
Môrôkêrôbê bana ke	dithôbêthôbê
Mpharathsweni bana ke	Dipharathsweni
Mofeixe bana ke	ditôrôfeixê
11. Morôkôlô bana ke	dithôkôlô
Mophaphe bana ke	diphaphe
Motswala-kxôrô bana ke	ditswala-kxôrô
Mônamôñôpi bana ke	dinannopi
Moxokxoma bana ke	dixokxoma
Moxwane bana ke	dikxwane
Mohlekauma bana ke	dihlakanma
Mopo bana ke	dipo
Morskala bana ke	marakala

Dimela tše lewaxo medu tsa lešoka.

serô
Makenyana
Malesôkwana
Lesilo
Lerôle
Kxose
Mothintikoma
Moxaxaleleme
Moxebe

Tše kamoka di lewa medu fela.

12. Dimela tše lewaxo ka ngwaxa wa tlala fela ke tše :-
 1 Molokwa 2 Motôlô 3 Mathôkhôtha 4 Molala
 Môk Molôkwa o lewa dithôrô tše wo tše di swanaxo le tše leotše.
 Komme le kutu xoba kxofe ya wona e a lewa. Motôlô o lewa kxofe
 ya wona. Mathôkhôtha o lewa dithôrô tše wona. Komme ona o
 dirwa boxobe le molôkwa o dirwa bîoôbe ka bopi bya yona. Komme
 t'sona di lewa ke mang le mang. Komme xa xo nyakexe tumelelo
 ya kxoši xe xo lewa dimela
 Kxoši xa e fiwe se bexo xa e se xe xo lewa seenywa sa morula
 mo 1 kxoši e swanetše xo xo fa mokxope badimo pele. Komme
 ka moraxo batho kxuoka ba thome xo loma lešola ka melokô ya
 bona. Xape yo mong le yong mong o tla fa ba xaxwe badimo xore
 xo sebe le pelaelo ya badimo xe batho ba nwa mokxope bao ba
 phelaxo.
13. Dimela le dikenyo tše Maone

Dimela	Dikenyo
Motlommé	Ditlommá
Moxô	maxô
Motutu	Ditutu
Mohlakauma	dihlakauma
Boxwa xwa	dixwaxwa
Mongapo	dingapo
Mofeixe	difeixe
Morula	marula
Tše ke dimela tše dienywa tše ratexexo kudu kudu xo feta t'sohle. Komme tše dingwe kamoka dine le mohola o monyane mo bathong. Motho o ithuta t'sohle di kenywa ka xo dije e sale yo monyene le xo šupywa ke ba baxolo xe a xola.	

Xomme tše dingwe motho xe a sa di tsebe a di ja kudu di ka mo direla kotsi byalo ka ditutu, difeixe, dipharuthsweni, mabilo. Besadi ba tseba dienywa xo feta banna ka xe ele bona ba šomi ba kx tšona xe di sale šokeng. Xomme xe di fihlile ka xae ba a di sôla xoba xo abela banna le bana kamoka.

14. Xomme tšona di šomixwa ka lesolo la basadi le basetsana. Ke xore besadi le basetsana ba di rwala ke bontši hlxeng ka diroto xoba malokwa xe ele merula banna ba šetše maxae. Ke dimela ele tše kxolo banna ba di rema ka dilepe xore besadi ba kxone xo di kxe.

Mafsi a lewa ele lebese xoba ele a bodila. Mafsi a hlakongwa le zim dijo tše mehuta huta tše lewaxo ke batho. Le dikenywa tše ntši di hlkangwa le mafsi byalo ke ditlomma, ditutu. Mabilo. Mafsi a lotwa kamoka lexapeng. Ke a kxahlile a bitswa lesérê a thselwa ka pitšeng. Mafsi a lebese xa hlkangwe le a matšatši a fitilexo. Xomme a lotwa ka ngwakong. Xomme mo mafsi a lesérê a lotwaxo xona pitša ya xone e swanetše xo dirwa lešoba xore xo tšwe metse ao a bitswaxo hloya xoba hloxwa. Komme ka moraxo xa matšatši a se makae xe pitša ya mafsi e 15. tletši a solwa xore a lewe ke motse kamoka. Xape ke sejo se botse sa baeti. Lebese xa le lewe ke basadi le basetsana. Ka hloya xo apewa bôxobé byo bose. mafsi a lewa le-beka kamoka la ngwaxa. Banna le bašimane bona ba ja mafsi tšatši le tšatši elexo mafsi a lebese. Mafsi a le wa fela xoba sejo se tlwaetšexo. Ngwana o fiwa lebese la dipudi xo tloxa tšatši leo a belexilwexo ka lona.

Nama e lewa le baka le lengwe le le lengwe byalo ka boxobe, xe e sahlokexe. Nama e lokiswa ka xo dirwa mexwapa xore e ome, xe ele ye ntši.

Ser 635

- Nama e a peiwa xoba ya besiwa xoba xo lepa. Melao ya xo ja nama ke ya xo tseba ditho tse iletswaxo xo lewa xo motho yo mong le yo mong. Sesadi xa ba je nama ya hloxo ya phofofolô xoba se ruiwa. Masoxana le bona ba iletswa xo ja ditho tse dingwe tsâ hloxo byalo ka le leme xoba byoko. Lemoko wa 16. phofofolô xoba seruiwa xa o dumelwelwe xo lewa ke masoboro. Le madi xa le we ke bao ba sa bollaxo. Xe motho e ja madi a sa bolla mohlang a matim bolla o tla tsâ madi a mantsi xe a bolla bodika mo a ripywaxo mokxopana wa pele. Nama e jewa ka merotô xe ele hlôxô ya xo lewa ke banna kxôrông.
- Ditho tsâ nama ke dirope, matsoxo noka, dihlakore, thamo leomô le hloxo le mohlana le tsâ kateng mala le moxodu le m dibête le maswafo, diphio le pelo. Motho yo mong le yo mong o fiwa kabelo ka boxolo le ka xo tswalwa. Xe monna a bolaile kxomo o swanetsâ xo abela bana beo elexo banne ka xo fetana. Ngwana yo moxolo o fiwa serope. Moratho letsoxo byalo byalo. Ngwana yo elexo le soxana o fiwa thamo xe ole pudi. Xe ele kxomo xa fiwi selo o tla ja ka lapeng le ba lapa la monna wa motse. Moxoduwa kxomo ke wa mokkekolo wa motse. Dingatha di lewa ke badisa. Ngate ke seripa se seng sa ka tsâ teng xomme yone xo tsenywa dinama 17. tsê bo se tséo di iletswaxo motho yo mong le yo mong a senaxo le ngwana wa mosimene. Xe motho e ka ja nama ye o tla belexa ngwana wa mosimene xoba ngwanenyana a le byalo ke tsê o bolotsé. Dinama tsâ dinonyana xa di lewe ke masoboro. Xe lesoboro le ka ja nonyana e tla tsâ ka hloxong mohlang a bolotswa bodika. Ke xore e tla tsâ ka hloxong ya fofa byalo ka pele e sa phela.
- Nose nose e tumisexa kudu mo bathong. Nose xe e rafilwe e a belwa ba motse xoba ba lepa kamoka. Nose xae kobelenywa se sejo se seng. Sesadi ba iletswa xo ja meana a nose. Meana a nose ke bana ba nose elexa dibokwana tséo elexo bens ba nose.

Nose xa e lewe ke mosadi wa moimana. Xe a ka ja nose ngwana wa xona o tla rotha lerwe.

18. Dinkoko tše tsebywaxo ke tše mašotše dinhlwa, tše, Maxôrô Dinhlwa ke dilo tše hlaxaxo xa tee ka ngwaxa. Komme tšona ke dilo tše tswalwaxo ke maxôrô. Motho xe a rata xo rafe nhlwa o swanetše xo ruta mekxwaya diolo. Seolo seo se senaxo nhlwa se bitswa setona. Komme sa xo ba le dinhlwa ke se thsadi. Komme seolo se o tla hwet  a sena le mahlo a mant  i . Mahlo ke meletyana yeo maxôrô a phot  exo xore dinhlwa di t  we xona xe let  at  i le sobela. Ke xona motho o swanetše xo siba seolo se. Xo siba ke xo thiba meletyana yeo ka mabu. Ke xore motho o tswala molomo ka phate xore molomo wa meletyana e tswale. Ke xona motho o swanetše xo dira modiro wa mat  at  i kamoka xe t  at  i le sobela. Ka morax   a dire molete ka phate xore molomo wa meletyana e tswale. Ke xona motho o swanetše xo dira modiro wa mat  at  i kamoka xe t  at  i le sobela. Ka më morax   a dire molete ka hlokomelo xore a t  ka lokele pit  ana ya xo swara dinhlwa. Ka morax   a t  ka tswale molefe ka xodimo ka makala x a dihlare xore dinhlwa di se fofe.
19. Dinhlwa di fofa nako ya mantsiboa ke xone dinhlwa di rafwa mant  iboa. Morefi wa dik dinhlwa o ſomisa mokotla xoba pit  a xore di se fofe. Xe motho a rafa t  ona o swanetše xo apara mokxopa matsoxong xore a se lome ke maxôrô. Xe motho a rata xo hwet  a dinhlwa o swanetše xo siba diolo tše nt  i. Ke xona 6 tla rafa dinhlwa tše. Komme ka m  rax   morafi o tla apea dinhlwa t  a xaxwe. Xe di bodule u di anexa ka let  at  i. Komme ke sejo se monate kudu kudu. Di thswakelwa ka dik  k  , le letswai. Xe mosadi a a peile dith  r   t  a lefela xo thswakelwa ka t  ona t  a fiwa monna xa thwe ke met  b  . Met  b   ke sejo seo mosadi a se direlaxo monna fela. Dinhlwa di dira se-  obo xe numa e se xona.

Xape xo dirse seku ku ka sona. Dinhliwa xa di lewe ke bana kudu. Dinhliwa ke sejo se sexolo xo be mośate.

20. Dinhliwa ke kxadinama. Xe di rafilwe di iśwa badimong. Xe motho a n̄ ka di je ka ntle le xo fe bedimo pele motho a ka hwetśa molato wa xo iżekxu lekene kxomo xoba tše pedi. Dinhliwa di lewa ka th̄idī. Ke n̄ xore sehlare sa xo alafela. Xe xo llwe dinhliwa ka ntle le kxośi xo tla phulexa phefo ye kxolo. Xe motho ele moiwana xa dumelwelwe xo tsena seolong sa yo mongre. Ke xore dinhliwa di ka sa be xona. Dinhliwa di ba nako ya lehlabola. Dinhliwa t̄a t̄wa meleteng ya t̄sona xa di sa boela. Dinhliwa di jewa ka ntle le bōxōbē. Ke sejo sa xo fiwa b̄eti.
- Maśotśe ke dibōkō tše lewaxo ke batho kamoka. Dibōkō tše ke bana sa se rurubele. Xomme t̄sona di a xolwa ka diroto le ka mekotla ke basadi. Xe ba fihlile xae ba di apee ka dipitsā. Ka moraxo di anexwe xore di o me. Xe di omile di a bolokwa ka dipitseng xore batho ba śebe ka t̄sona. Xomme t̄sona di bose kudu xe di th̄etświ dikōkō.
21. Maśotśe xa ilelwi, a lewa ke mang le mang. Maśotśe a hlolexa nakong ya selemo.
- T̄sie ke sejo se byalo ka maśotśe Xomme le yona e xolwa ke basadi. mo xong le banna be thuśa basadi xo xola t̄sie. T̄sie xe e speilwe ya anexwe ya oma e dira n̄ nako ye telle batho ba ejas. T̄sie e bose kuāu xe e th̄etśwe k̄i dikōkō. Maxōrō a dula ka xare xa seolo. Xomme ons a xxa xadikwa xore motho a śebe ka ons. Maxōrō a fepyra ke basetsena mo diolong ka byang. Maxōrō a loma kudu kudu. Ba swari ba maxōrō ba swanetśe xo hlōkōmela.

Xoja xo leva xa tee ka letšatši. Xo lewa xe batho ba ya bôrôkông xoba mmantsíboa. Bašimane le masoxena ba ja ka mephatho ya bone. Monna o jéla xaxwe a ie tee. Mosadi le ena o jela xaxwe a le tee. Mosadi xo xong o ja le bana ba basetsana. Sejo se a bixva ka ditelo xoba moxopô.

22. Môrôxô le wona ona le dubyana tša wona. Dibyana tša môrôxô di bitšwa dirithswena. Xa xo dijo tše monna a m jaxo le mosadi xoba berwe. Bana ba banyene ba ngwathelwa diatleng ke mmabo. Xomme xa ele motho yo moxolo o ja xoba o ngwatha ka nnoši.

Xa xo dumelwelwe ke monna xo hwetsá yo mong a ja a eme. Xape xe xo jexva xa xo thswe mare xoba mathe. Motho yo mong le yo mong xa swanelwa ana le dithsila diatleng xoba sefahloxong sa xaxwe xe xo lewa. Xe xo llwe xo hlapixwa dietla ke ba baxôlô fela.

Byala Mêhuta ya mabyala ke mm e :-

1 Byala 2 Phapha 3 mokxôpê 4 Mapôtô?

- Byala bo dirwa ka leotsá xoba lerôrô le lefela. Xe xo dirwa byalwa xo setlwa x maopi a mantši xa dirwa bôxôbê byo bontši bya metse. Mabele a mangwe a a enwexo a mediditswexo xomme a snexva ka letšatši a x a šilwa xore e be komelo a thšelwa ka xare xo boxobe byoo bya byalwa xore bo bidise. Komelo e thšelwa xe bôxôbê bo fodile. Letšatši la mathomo ke la xo riteletša la bo bedi ke la xo apea. La boraro ke la xo omela. La bone bo a hlotlwa bya ba bya nwexwa. Byalwa xa bona se x bexo sa kxoši xoba mokxomana xe e se byalwa bya xo loma bya mabele a maswa ao elexo teboxo ya sethsaba xo kxoši xe e nešítše pula. Byala bya mathomo bo dirwa ke kxoši bya xo fa badimo ngwaxa e mong le wo mong. Byala bo nwiwa ke betho ba naxa yeo kamoka ka xo krobekana felo xo tee banna le basadi.

- Byale bo abixwa ke monna o tee ka dixô. Banna ba boxolo ba bo xa felwa ka xo k fiwa mosomo ke basadi elexo tâ tsibisô ya xe byalwa bo fedile xo dirwa. Xe moabi a a bela batho le bons ba thušana xo neélana ka xe ele ba bantsi. Byalwa bo nwixwa ke mohlotli pele, xoba motho yo a kxamxha kxonaxo xo kwa byale xe bole bose le xe ele phiri. Komme xe bo išítówe pele xa batho bo tla nwiwa ke mosadi wa motse wo o pele xore a tloše bolci. Komme ka moraxo e ka ba mang le meng.
- apholo o ntháwa ke mong byala elexo mosadi. Xe kxoši e nwa byala batho ba swanetše xo reta kxoši, le xo loša kxoši. Phepha e dirwa ka mokxôpe wa marula le mabele. Komme molao o tee le wa byala.
- Mokxope o dirwa ka marula fumè fela. Xo hlætixwa marula a thselwa ka dirötong komme a šoxiwa. Xo hlabu marula ke xo nthá maxopi. Xe xo šoxilwe malolô ke moka a marula a tla hlatswaxa xore e be kxano. Ke xona dithapo kamoka tše marula tše ba thekô kxano ya šala mme ya thselwa ke dinkxong. Ke xona xosasa mokxope o tla hwetswa o bidile. Komme xe xole byalo o bitswa letobe, ke xona xa o ešo wa fetša xo bela. Ke xona o tla thselwa dipitseng xape xore o bele. Xe mamoso ke mokxôpê. Xe mokxôpê ke seno se boxale kuđu. Xa xo dumelwelwi xo nwe mokxôpê pele xa badimo ba mosate. Mokxôpê o ba xa toe mo ng waxeng eleng lehlabola. Ka marula xo dirwa dikôkô tseo eleng sejo se sexolo sa benna xo dira sekuku.
- Kapôtô a dirwa ka bôxôbe. Komme ona xa a apewe byalo ka byala. Ko šoxiwa bôxôbê ka diatla xo fihla ele metze a o a ka thselwaxo komelo. Komme ona a hlwa tšatši ka le tee fela komme ka moso a nwexwe. Kapoto ke sejo se se xolo sa monna. Kape xa nwexwe ke bašimane xoba mosadi. Xe mosadi a sa diri mepôtô o a nyatšexa mo bathong.

Ser 635

K34 / 33

Mapôtô ke sejo se fixwaxo moeni.

26. Lebake patse xa xo tsebye xore e thswa kae. Leśimilwe kxaufsi le metse xoba kxaufsi le xae, le xe ele mašemong. Lebake le byalwa ke banna. Mo xo lona xo lotwa dipeu. Lebake le byalwa nako ya selemo. Xe xo hlokexa pula lebake le a nošetswa. Xo kxobelwa matlakala a lona.
- Sa mathomo le-bake le a kxobelwa, xommè ka moraxo la anex wa. Xe lebake le kxobetswa le bipywa ka dilo tše dingwe xore le kxote. Xe le sa kxotiswa lebake xa lena boxale xoba bose. Le kxoixwa ka dipea tsa lenaka xoba lehlaka le lefsika le lehlaka le hlomilwexo peēng ya fase. Xape le ka sekxôkxôthi di a bela bela. Xa xo kxôxe motho yo mong ka ntle le tumelêlô ya mong pea. Môlôkô wa kxoši xa o a dumelawa xo kxoxa lebake. Moreti xe ele mokxoxi wa lebake o dumelatswe xo kxoxa le xe ele moreti. molaodi wa ditaola xa kxone xo laola xe a sešo xo kxoxa lebake.
27. Lebake le dira mokxoxi xoba boxale xo dilo tshole. Xape le fa motho maatla xe a šoma mešomo. Lebake le tsongwa kudu kudu ke banna. Basadi ba kxoxa lebake xe ba tsene ke medimo xore ba be le boxale xo bina xare xa batho ba ~~muntîx~~ bantsi. Komme ba le bitsa ka ina la tsoko la badimo xoba morewadithabeng Ke xona baopedi ba tla tseba xore modimo o tsomang eng. Xe a ~~kxek~~ kxoxile o tla fetša fase ka maoto.

Motsoko Xa xo tsebye mo o hlaxilexo xona. Motsoko o kroxixwa lerole la ona ka dinkô. Motsoko o dirwa ke ba ba o tsebaxo. Motsoko wa ~~mink~~ k dinkô o hlakanywa le môlôra wa semela se bitswaxo sepowane. Komme wa xadikwa ka mollo ele lerole.

Motsoko o rekiwa o sešo šilwa e sale matlaka ~~fum~~ fela.

Ser 635

28. Xomme o ka reka mabele xoba pudi xoba nku. Lekxomo motšoko o a reka. Motšoko o kxoxwa ke banna lebasadi le bana kamoka. Xo tsebywa mohuta o tee fela wa motšoko wa dinko. Motšoko wa dinko o tumešexa kudu kudu. Xe motho a sa kxoxe motšoko wa dinko o be a nyatšexa mo bathong. Motho yo mong le yo mong o ~~xx~~ swanetše xo kxoxisa yo mong. Letšoko xa le kxoixwi ka mephatho. Supya lešôbôrô xa le dumelwelwe xo kxoxa tsoko la basadi ba banna ba xo wela. Peu ya motšoko e a lotwa ke mong wa yôna. Letšoko xe le rengwilwe le a pipywa xore xore le kxote byalo ka lebske. Le lemixwa xae xoba nokeng mo xo naxo le metse. Motšoko o lemixwa nako ~~xx~~ kamoka ya ngwaxa.

END. S. 635-